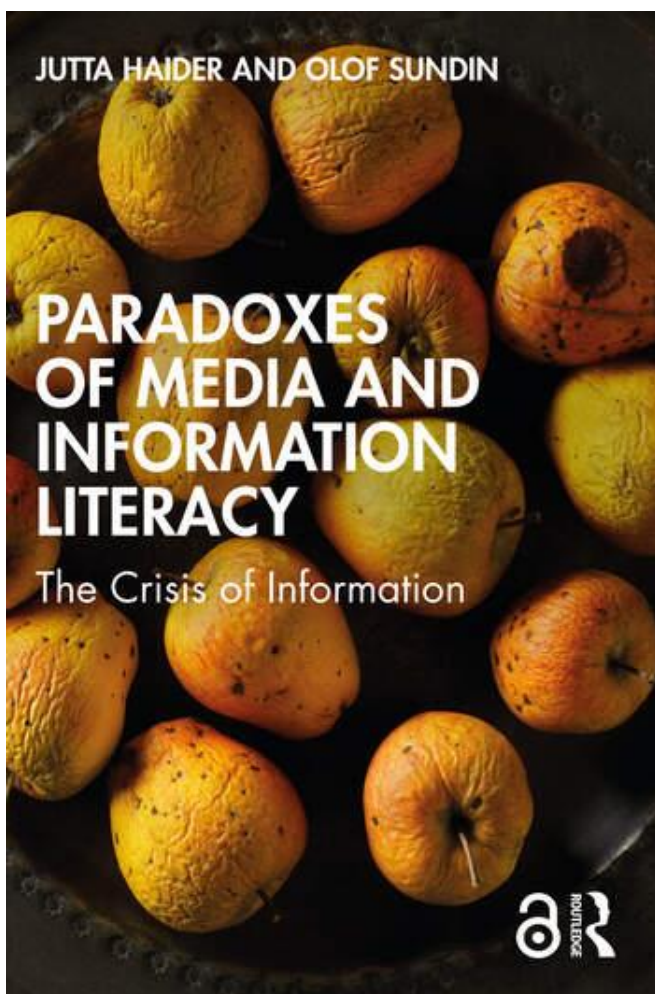

Paradoxes of Media and Information Literacy: The Crisis of Information

บทวิจารณ์หนังสือ

Book Review

โดย

เบญจมาศ แสนหลวง¹

Benjamart Saenluang

หนังสือ Paradoxes of Media and Information Literacy: The Crisis of Information เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมเกิดความขัดแย้งทางความคิด ซึ่งถูกถ่ายทอดจากมุมมองของผู้เขียนที่ศึกษาและวิจัยในเรื่องการรู้เท่าทันสารสนเทศมาอย่างยาวนาน โดยผู้เขียนให้ความเห็นว่าหนังสือเล่มนี้ถูกเขียนขึ้นบนความขัดแย้งอย่างแท้จริง และมีความพยายามที่จะพิสูจน์เพื่อหาเหตุผลว่าทำไมการรู้เท่าทันสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นกุญแจไขปัญหาความเข้าใจผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้นในยุคที่วิถีชีวิตดั้งเดิมเกิดความผันผวน ทำให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวจะกระจายอยู่ในแหล่งสารสนเทศต่างๆ ทั้งในรูปแบบดิจิทัลและรูปแบบสิ่งพิมพ์ส่งผลให้ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ความเชื่อและอคติปะปนกันอยู่อย่างมีอาจแยกได้

หนังสือเล่มนี้สะท้อนให้เห็นผลจากสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID -19 ที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นและการขยายตัวของสารสนเทศทางการแพทย์ซึ่งแปรผันตามปริมาณความต้องการสารสนเทศที่เพิ่มขึ้นของสังคม ทำให้คนเริ่มแสวงหาสารสนเทศอย่างง่ายจากแหล่งสารสนเทศที่สะดวก รวดเร็วและเข้าถึงได้ทันที ทำให้ช่องทางออนไลน์และสื่อโทรทัศน์กลายเป็น

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ช่องทางหลักในการรับสารเหล่านั้น ผู้รับสารจึงต้องใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองและวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของสารสนเทศมากยิ่งขึ้น เหตุเพราะเมื่อปริมาณสารสนเทศและปริมาณสื่อเพิ่มขึ้นพร้อมกัน ข้อเท็จจริงบางส่วนอาจขัดแย้งกันหรือเป็นสารสนเทศจากแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือไม่มากพอ

หนังสือเล่มนี้มีความหนาเพียง 174 หน้า ทว่าอัดแน่นด้วยเนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรในกลุ่มสังคมวิชาการหรือนิสิตด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศึกษา สื่อโทรทัศน์และการสื่อสาร วารสารศาสตร์และศึกษาศาสตร์ เนื่องจากการผนวกรวมของทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศซึ่งปรากฏเป็นแนวความคิดร่วมในช่วงภาวะการณดังกล่าว เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงและนำสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท ได้แก่

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความขัดแย้งในการรู้หนังสือ กล่าวถึงวิกฤติการณ์ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 การอธิบายความหมายของข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ความหมายการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันข้อมูล และความหมายของความขัดแย้ง

บทที่ 2 ความรับผิดชอบและวิกฤตของข้อมูล เป็นบทที่ผู้เขียนต้องการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อความน่าเชื่อถือขององค์ความรู้ที่เผยแพร่ในสาธารณะ ซึ่งโดยปกติการรู้เท่าทันสื่อและการเท่าทันสารสนเทศจะมุ่งเน้นที่ตัวบุคคลหรือบทบาทของบุคคล แต่เมื่อพิจารณาในแง่มิติของสังคมแล้วนั้นจะพบว่าผู้มีส่วนรับผิดชอบในความขัดแย้งนี้หมายรวมถึงสถานที่ เช่น ห้องสมุดสาธารณะ สถาบันบริการสารสนเทศ หน่วยบริการประชาชน และองค์กรที่ทำหน้าที่ในการผลิตสารสนเทศ

บทที่ 3 สถานการณ์ของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ สะท้อนให้เห็นแนวคิดเชิงทฤษฎีและเป้าหมายการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศ และกล่าวถึงจุดยืนที่สำคัญของการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศในมุมมองของการเป็นบรรทัดฐานสำคัญของสังคม

บทที่ 4 การรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศคือความหวัง บทนี้กล่าวถึงความขัดแย้งของการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศที่เกิดเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ประเด็นหลักของบทนี้เป็นบทสรุปและบทอธิบายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้น

บทที่ 5 การให้ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศ บทนี้กล่าวถึงวิธีการตรวจสอบการรู้เท่าทันสื่อและแนวคิดที่เกี่ยวข้องอันเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรและแนวทางปฏิบัติด้านการศึกษาของประเทศต่างๆ โดยยกตัวอย่างหลักสูตรและมาตรฐานจากประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสวีเดน ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีแนวทางที่แตกต่างกัน

บทที่ 6 การแบ่งขั้วของการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศ: กรณีตัวอย่างของประเทศสวีเดน เป็นกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าการกำหนดเกณฑ์การรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศมีประสิทธิภาพอย่างไร โดยมีใช้แค่การตรวจสอบความน่าเชื่อถือเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการตั้งข้อสงสัยในแหล่งที่มาของสารสนเทศนั้นด้วย ซึ่งในสวีเดนมีการประเมินแหล่งสารสนเทศและสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศ

บทที่ 7 บทสรุป ถือเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ที่กล่าวถึงการมองวิกฤติการณ์ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านมิติของการรู้เท่าทันสื่อและการรู้เท่าทันสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นมุมมองในแง่ของความรับผิดชอบต่อ การสร้างบรรทัดฐานให้แก่สังคม ความน่าเชื่อถือ ความเป็นกลาง รวมถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวในเชิงโครงสร้าง

เอกสารอ้างอิง

Haider, J., & Sundin, O. (2022). *Paradoxes of Media and Information Literacy: The Crisis of Information*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003163237>.